

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

ДИРЕКЦИЯ "ОБЖАЛВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО" - ПЛОВДИВ

ПК 4004

032 / 679-700

ул. "Скопие" № 106

КСО – чл. 4, ал. 3, т. 2, чл. 6, ал. 7 и 8;

НООСЛБГРЧМЛ – чл. 1, а 2 и ал. 6;

ДОПК – чл. 37, ал. 1, чл. 105, чл. 106, чл. 107, чл. 118 и чл. 209, ал. 2

гр. Пловдив факс

тел. 032 / 935-411

ОТНОСНО: Прилагане на чл. 4, ал. 6 от Кодекса за социално осигуряване

Във връзка с Ваше писмо, постъпило в Дирекция „ОУИ“ – от 14.09.2012 г., Ви уведомяваме за следното:

В запитването посочвате, че след обжалване на ЕР на ТЕЛК по отношение оценката на работоспособността, НЕЛК с ЕР от 07.03.2011 г. Ви е определила 54 % трайно намалена работоспособност. За решението на НЕЛК сте уведомена на 29.12.2011 г. чрез процесуалния си представител. До тази дата поради висящия и нерешен все още с влязъл в сила административен акт въпрос за инвалидността, сте продължили да подавате декларации за осигуряването Ви като самоосигуряващо се лице. На 30.12.2011 г. сте изпратили заявление до РУСО – за отпускане на пенсия за инвалидност поради общо заболяване. С разпореждане на ръководителя на "Пенсионно осигуряване" при ТП на НОИ Ви е отпусната пенсия, считано от 04.08.2010 г. и със срок до 01.10.2013 г.

Считате, че за времето след отпускането на пенсията не дължите осигурителни вноски за ДОО, поради което неправилно в отправената Ви покана за доброволно изпълнение по чл. 182, ал. 1 от ДОПК осигурителните вноски за ДОО за този период в качеството Ви на едноличен търговец са посочени като дължими. Искате да получите компетентно становище за това, дали е отпаднала необходимостта от заплащане на ДОО за периода от 04.08.2010 г. до изтичане срока на инвалидността, както и дали следва да се извършат съответните корекции в тази връзка.

Предвид гореизложеното и с оглед разпоредбите по задължителното обществено осигуряване, изразяваме следното становище по поставените въпроси:

На основание чл. 4, ал. 3, т. 2 от Кодекса за социално осигуряване /КСО/ задължително осигурени за инвалидност поради общо заболяване, за старост и за смърт са лицата, **упражняващи трудова дейност като еднолични търговци**, собственици или съдружници в търговски дружества и физическите лица - членове на неперсонифицирани дружества. По свой избор те могат да се осигуряват и за общо заболяване и майчинство /чл. 4, ал. 4 от КСО/.

Осигурителните вноски за лицата по чл. 4, ал. 3, т. 2 от КСО са за тяхна сметка и се дължат авансово върху месечен осигурителен доход между минималния и максималния месечен размер на дохода, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване /ЗБДОО/ за съответната година /чл. 6, ал. 7 от КСО/. Окончателният размер на месечния осигурителен доход за тези лица се определя по реда на чл. 6, ал. 8 от КСО - за периода, през който е упражнявана трудова дейност през предходната година въз основа на данните, декларирани в справка към годишната данъчна декларация по Закона за данъците

върху доходите на физическите лица /ЗДДФЛ/, като този доход не може да бъде по-малък от минималния месечен осигурителен доход и по-голям от максималния месечен осигурителен доход.

Лицата по чл. 4, ал. 3, т. 1-4 от КСО, към които се причисляват и едноличните търговци, се осигуряват по ред, определен в Наредбата за общественото осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица /НООСЛБГРЧМЛ, загл. изм. - ДВ, бр. 1, 2010 г./.

Задължението за осигуряване на самоосигуряващите се лица, **възниква от деня на започване или възобновяване на трудовата дейност и продължава до нейното прекъсване или прекратяване** /чл. 1, ал. 1 от НООСЛБГРЧМЛ/. При започване, прекъсване, възобновяване или прекратяване на всяка трудова дейност, за която е регистрирано самоосигуряващото се лице, се подава декларация по утвърден образец от изпълнителния директор на Националната агенция за приходите /НАП/ до компетентната териториална дирекция на НАП, подписана от самоосигуряващото се лице, в 7-дневен срок от настъпване на обстоятелството /чл. 1, ал. 2 от НООСЛБГРЧМЛ - изм., бр. 16 от 2012 г., в сила от 01.01.2012 г./.

Съгласно чл. 4, ал. 6 от КСО лицата по ал. 3, т. 1, 2, 4 - 6, **в т.ч. еднолични търговци, на които е отпусната пенсия, се осигуряват по свое желание.**

Здравното осигуряване на едноличните търговци се провежда по реда на чл. 40, ал. 1, т. 2 от Закона за здравното осигуряване /ЗЗО/. Този ред е уеднаквен с осигурителния режим, регламентиран в КСО, **с изключение на случаите, при които лицата получават пенсия.** Поради липсата на изричен текст в ЗЗО, аналогичен на чл. 4, ал. 6 от КСО, здравноосигурителни вноски се дължат от тези лица и когато имат отпусната пенсия.

Съгласно чл. 94, ал. 3 /предишна ал. 2 - ДВ, бр. 100 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г./ от КСО пенсията за инвалидност се отпуска от датата на заявлението до ТЕЛК /НЕЛК/, ако необходимите документи за пенсиониране са подадени в ТП на НОИ в едномесечен срок от влизането в сила на експертното решение на ТЕЛК /НЕЛК/. В чл. 10, ал. 1 и ал. 5 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж /НПОС - изм., бр. 16 от 2012 г., в сила от 01.01.2012 г./ е регламентиран 5-месечен срок за произнасяне на длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в ТП на НОИ от подаването на заявлението. Този срок тече от датата на постановяване на решенията на медицинските комисии към ТП на НОИ или от датата на заявлението на лицето, ако е след тази дата. Ако експертното решение на ТЕЛК /НЕЛК/ е обжалвано по реда на чл. 98, ал. 6 КСО или на чл. 112 от Закона за здравето, разпореждането се издава в едномесечен срок от датата на подаване на жалбата от председателя на медицинската комисия, съответно от заявлението на лицето, ако е след тази дата.

С оглед гореизложеното, за времето от датата на възникване на основанието за получаване на пенсия за инвалидност до датата на отпускане на пенсията с разпореждане от длъжностното лице при ТП на НОИ, тече един период от време, през който на лицето е призната определена степен на загубена работоспособност, но все още правото му на пенсия не е обективизирано в надлежен документ по законоустановения ред. **През това време то не би могло да се възползва от правото да не внася осигурителни вноски, дадено му с разпоредбата на чл. 4, ал. 6 от КСО.** Едва след признаване на това право и узнаването му лицето би могло да избере дали да се осигурява социално или не. До този момент обаче, то дължи осигурителни вноски за своя сметка, тъй като все още не притежава качеството на пенсионер и упражнява трудова дейност, която е основание за задължителното му осигуряване по реда на чл. 4, ал. 3, т. 1-4 от КСО.

След получаване на разпореждането, с което се отпуска пенсията за инвалидност, самоосигуряващото се лице може да се възползва от разпоредбата на чл. 4, ал. 6 от КСО като подаде декларация по образец № ОКД-5 в компетентната ТД на НАП. В Наредбата за общественото осигуряване на самоосигуряващите се лица, българските граждани на работа в чужбина и морските лица липсва изричен текст относно срока, в който самоосигуряващите

се лица, които получават пенсии, могат да упражнят правото да не се осигуряват. В чл. 1, ал. 6 от наредбата единствено е посочено, че лицата по чл. 4, ал. 3, т. 1, 2 4-6 от КСО, на които е отпусната пенсия, се осигуряват по свое желание по предвидения с наредбата ред. Този ред включва подаването на декларация, в която е предвидено поле за попълване от лицата-пенсионери, които не желаят да се осигуряват, но тъй като срок за подаването на декларацията не е указан, същата може да бъде подадена по всяко време **след получаване на разпореждането за отпускане на пенсията.**

Внесените осигурителни вноски за периода от датата на отпускането на пенсията до датата на получаване на разпореждането не подлежат на възстановяване, поради това, че са внасяни правомерно и на законово основание. За времето след получаване на разпореждането, ако лицето не е упражнило правото си да не се осигурява чрез подаване на декларация обр. № ОКд-5, **както чрез извършване на конклюдентни действия /внасяне на осигурителни вноски, подаване на декларации и др./**, това би означавало, че лицето желае да се осигурява и внесените осигурителни вноски след тази дата също не подлежат на възстановяване.

Следва да се има предвид, че за неизпълнение на задължение за внасяне на задължителните осигурителни вноски за социално и здравно осигуряване в чл. 355 от КСО и чл. 104 от ЗЗО е предвидена административнонаказателна отговорност за лицата, извършили нарушенията. Налагането на наказание не изключва задължението за заплащане на дължимите осигурителни вноски заедно с определената в закона лихва. Вземанията за невнесени осигурителни вноски за държавното обществено осигуряване и за допълнителното задължително пенсионно осигуряване се събират с лихва в размер на основния лихвен процент на Българската народна банка за периода плюс 20 пункта /чл. 113 от КСО/, а тези за здравно осигуряване – със законната лихва за периода.

На основание чл. 3, ал. 1, т. 2 от Закона за Националната агенция за приходите /ЗНАП/ агенцията установява публичните вземания за данъци и задължителни осигурителни вноски. Съгласно чл. 162, ал. 2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс /ДОПК/ публични държавни вземания са и осигурителните вноски за задължителното обществено осигуряване, които се дължат по силата на Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване.

Публичните задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски се установяват по ред, определен в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс /ДОПК/. Установяването на задълженията е предварително - с декларация, с която задълженото лице само изчислява основата и дължимия данък и/или задължителните осигурителни вноски /по чл. 105 от ДОПК/ и с акт на орган по приходите за установяване на задължение въз основа на подадена от задълженото лице декларация /по чл. 106, ал. 1 и по чл. 107, ал. 3 от ДОПК/ и окончателно - с ревизионен акт по чл. 118 от ДОПК.

Публичните задължения за данъци и за задължителни осигурителни вноски, които са установени по основание и по размер и не са изпълнени доброволно, подлежат на принудително събиране. Съгласно чл. 209, ал. 2, т. 1 - 3 от ДОПК принудително изпълнение се предприема въз основа на:

1. ревизионен акт, независимо дали е обжалван;
2. декларация, подадена от задължено лице с изчислени от него задължения за данъци или задължителни осигурителни вноски /декларация по чл. 105 от ДОПК/;
3. актовете по чл. 106 и 107, независимо дали са обжалвани.

Декларация образец № 6 е изпълнителен титул по смисъла на чл. 209, ал. 2 от ДОПК, тъй като с тази декларация лицата сами изчисляват основата и дължимия данък и/или задължителните осигурителни вноски /декларация по чл. 105 от ДОПК/. Съдържанието и редът за подаването ѝ е регламентирано в Наредба № Н-8/29.12.2005 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица. В чл. 3, ал. 3, т. 2 от цитираната наредба е указано, че декларация образец № 6 се подава в съответната компетентна

териториална дирекция на НАП от самоосигуряващите се лица - еднократно до 30 април за дължимите осигурителни вноски за предходната календарна година и за задължителните осигурителни вноски върху осигурителен доход, формиран по реда на чл. 6, ал. 8 от КСО, от получени доходи за извършена дейност през минали години, различни от предходната. Декларация образец № 6, подадена от самоосигуряващите се лица, може да се коригира до изтичане на срока за подаването ѝ /чл. 3, ал. 5 от същата наредба/.

Когато самоосигуряващото се лице не е подало декларация образец № 6, размерът на дължимите осигурителни вноски, не е предварително установен, тъй като декларация образец № 1 не представлява декларация по чл. 105 от ДОПК. В този случай, за да се установят правилно задълженията е необходимо събиране на допълнителни доказателства, касаещи определяне размера на осигурителния доход, дължимостта на осигурителните вноски по фондове, периодите на упражняване на трудова дейност, реализирания доход от тази дейност и др., което може да стане само чрез извършване на проверка или ревизия.

В производствата по установяване на публичните задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски органите по приходите събират относимите към съответното производство доказателства служебно или по инициатива на задълженото лице. Събраните доказателства подлежат на обективна преценка и анализ от страна на органите по приходите /чл. 37, ал. 1 от ДОПК/. С оглед визирания в чл. 4 от ДОПК принцип на самостоятелност и независимост на органите по приходите в ревизионното производство, единствено в правомощията на ревизиращия орган е преценката, дали да приеме за доказани или недоказани определени факти и обстоятелства, включително за това в кой точно момент самоосигуряващото се лице е упражнило правото си като пенсионер да не се осигурява социално.